

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Štev. 4.

V Mariboru, dne 25. januarja 1900.

Tečaj XXXIV.

Gospodarski boj.

Jesno je, da pri sedanjih družabnih raz-
merah kmeti stan mora propasti. O svojem
gmotnega stanu ne odločuje on, ampak drugi.
Vsemu, kar kmet prodaja, in vsemu, kar
kmet kupuje, določujejo drugi cene, nikdar
on. Če nastavijo drugi kmeti pridelnost
še tako nizke cene, kmet jih mora prodati,
kajti posameznik se brezvspešno upira, celi
stan pa še ni tako organiziran, da bi mogel
pokazati kupovalcu svojo moč. Isto se godi
pri vsem, kar kmet kupuje. Naj so cene vi-
soke ali majhne, kmet si stvar mora kupiti,
ako jo potrebuje, na določevanje cene pa
nima nobenega upliva. Kmeti stan torej ni
samo odvisen od drugih stanov, ampak izdan
jim je na milost in nemilost.

Kako se naj pomaga ubogemu kmetu
stanu? Kratkovidni ljudje pravijo, poučiti je
kmeta treba, da bo boljše obdelaval svoja
polja, vinograde, travnike, da bo več pro-
izvajal. Tudi mi smo zato, da se kmeti
stan v svoji stroki visoko izobrazi. Toda to
še je vse premalo. Če kmeta samo poučujete
v umnem gospodarstvu, potem bo pač s
svojim umnim gospodarstvom služil drugim,
kajti cene bodo njegovim potrebščinam in
pridelkom še vedno drugi določevali. Zato je
naše prepričanje, da je treba kmetu dati
poleg pouka tudi organizacije, da ne bo kot
posameznik stal drugim stanovom nasproti,
ampak skupno kot celota. In kot tak bo
lahko določeval o svojih potrebščinah in
pridelkih, odnosno tudi sam stopil na sve-
tovni trg. Mi vemo, da so s tako organiza-
cijo zadeti vsi oni trgovci, ki so dosedaj ba-

rantali s tem, kar je kmet kupoval in pro-
dajal. Toda naj nam povejo, kako bi se na
drug način mogel rešiti kmeti stan svojega
propada, in mi bomo pustili naše mnenje o
organizaciji.

Pravimo, da so zadeti vsi trgovci z za-
družno organizacijo kmeti stan. Ali so
tudi uničeni? Ne! Svoje znanje in svoje
delo naj posvetijo celokupni človeški družbi
in rešeni so. Naj postanejo zadružni trgovci,
samostalni sicer, a pod nadzorstvom zadruž-
ništva. Kajti zadružna organizacija ni boj
proti trgovcem, ampak je boj proti stekanju
kapitala pri posamezni osebi, naš gospodarski
boj je boj proti kapitalizmu, ali drugače iz-
razeno, je boj proti individualiziranju kapi-
tala in za socializiranje kapitala. Mi hočemo,
da se kapital zopet enakomerno pretaka po
žilah človeške družbe. Trгоvec ne sme torej
po naših nazorih delati samo za sé, ampak
se mora ozirati tudi na družbo. Neomejene
(gospodarske prostosti) ne bo imel več, ampak
bo omejena po zahtevi občne družabne ko-
risti. — Kdor torej opazuje celo gospodarsko
gibanje z višjega stališča, kdor je presoja po
temeljnih družabnoslovnih nazorih, temu se
zdi nizkotno psovanje in napadanje, ki so
se ga posluževali spodnjestajarski trgovci dne
15. jan. na zborovanju v Mariboru. Naš boj
ni naroden boj, ni klerikalen boj, v tem boju
se ne gre za konzume in za nemčurske
trgovce, ampak to je načelen gospodarski
boj proti individualiziranju gospodarskega
liberalizma.

In vendar ravno nemški in nemčurski
trgovci najbolj javkajo! Kako to, če pa boj

ni naroden? To povzročajo iskre, ki padajo
v gospodarskem boju na narodno polje.
Na Spodnjem Štajarskem so si nemški in
nemčurski trgovci dobili s svojim kapitalom
že tudi v političnem oziru veliko moč. In te
moči so se tudi posluževali in še se poslu-
žijo, za to pa je pri nas tudi neprestan na-
rodnostni boj. In čuden je ta boj, nekako
nenaraven. Ogromna slovenska večina se
bori proti nemški manjšini ter je ne more
zmagati. Bodočnost pa se nam kaže v drugi
luči. Nova gospodarska organizacija bo imela
tudi to spremljevalno prikazen, da bo dala
družbi nekako moč čez trgovce. Tudi nemški
in nemčurski trгоvec se bo moral ukloniti
slovenskemu spodnjestajarskemu zadružništvu,
sicer bo izkrvavel v konkurenčnem boju. Z
izpeljano gospodarsko organizacijo bo torej
tudi minol narodni boj, kajti nemška manj-
šina bo vedno le manjšina, ki pa bo med
pravičnimi Slovenci uživala seveda vse ji
pristojne pravice. Gospodarski boj je torej le
slučajno pri nas res tudi spremljan od na-
rodnega boja, a ta boj za Nemce ni uniče-
valen, ampak jim odkazuje samo zaslužen
mesto med Spodnjestajarskimi Slovenci.

Prijatelji kmeti stan se torej ne
smejo dati preplašiti po hudem nasproto-
vanju, ki se je uprizorilo v zadnjem času.
Nas ne vodi v našem delovanju sovraštvo
do drugih stanov in do drugih narodov,
ampak mi imamo svoj gospodarski program
in po njem se ravnamo. Torej le naprej, a
vedno premišljeno in previdno!

Listek.

Na jug!

Črtica s pota. — Avguštin Stegenšek.

1.

Bilo je sredi novembra, ko sem se odpeljal
proti jugu. Moje misli so bile malo otožne;
zakaj predno sem odšel, sem videl še dva
lavantinska duhovnika na mrtvaškem odru:
enega v Celju, enega v Ljubljani. Ti spomini
mi niso hoteli iz glave. Ko je vlak dirjal čez
kamenito kraško planoto, sem jaz slonel v
kotu svojega voza in skušal risati, seveda,
v par potezih, kakor delajo moderni! Po-
tegnil sem najprvo vodoravno črto, kar bi
naj pomenilo zemeljsko površje. Na tej črti
sem zarisal presek dveh grobov: krsto vstric
krste v zemlji in nad tema gomilo poleg go-
mile s križema; in nad prvi križ sem za-
pisal: Celje, nad drugi pa: Ljubljana. Vstric
gomil pa sem postavil še postelj in v postelji
spečega, in ta sem bil jaz sam, in čez sem
napisal: Tržič. Kaj pomenijo vse te čire-čare?
Med tem ko onadva spita nocoj prvič sama
pod zemljo, bom tudi jaz prvič spal sam, kot
tujec neznan — a hvala Bogu — nad zemljo,
če prav med Lahi! Cel teden naj bom med

Lahi? Sam. Kako bo slo? In še nisem nikdar
govoril laški! Res, kar sem videl tiskanega,
sem že razumel, a tega nisem mogel upati,
da bom ujel iz brzega potoka laške zgovor-
nosti kako kapljo v raztrgano rešeto svoje
laščine, kateri je bila slovnica mati in oče
slovar! Pa prilika za poskus je že tu! V
Rakeku se vsuje cela kópica Lahov v naš
voz. O, koliko so imeli prtljage! S te strani
sem Lahe najprej spoznal. Lah vleče vse v
voz, kar more. Eden ima po tri, štiri komade.
S prtljago zadelajo police in klopi in kote
pri oknu, sami pa stojijo v sredi in kričé
mahajo z rokami. Tako je bilo v tretjem
razredu. A nič drugače premožni. Še se spo-
minjam, kako smo se vozili skozi 46 pre-
dvorov skozi apeninsko gorovje v Florenco in
smo sedeli natlačeno drug poleg drugega in
vsak je še pestoval na kolenih — kos svoje
prtljage, in to je bil — drugi razred brzovlaka.
Drugo, na kar sem pri prislekih pazil, je bil
njih jezik. Pa navzlic vsi pozornosti, s ka-
tero sem vlekel na uho blagolasne zvoke
Dantejevega in Petrarkovega jezika, nisem
mogel spoznati ali govorijo v tržaškem na-
rečju ali v furlanščini. Nič bolje se mi ni
godilo drugi dan na potu proti avstrijski
meji, ko sta sedela dva Tržičana v vozu.
Šepetala sta in se pri tem nekako tajno po
sopotnikih ogledovala, da sem začel pre-

vdarjati, je-li se plete njun pogovor o iredent
in Garibaldiju ali samo o kupčiji. Najbolj sta
pa motrila moža s sabljo, ki je slonel pri
oknu — bil je poročnik, ki je bil ravnokar
srečno dovršil svoj prvi kontrolni shod v
Čedadu, in ta v svoji zadregi je včasih gledal
po dolgočasni ravani, včasih se je z zado-
voljstvom ozrl po svojih lakiranih čevljičkih
in včasih — menda istih misli ko jaz — je
nejevoljno poprijel za sabljo, da je škropotaje
ravnala po tleh. Revček tudi ni znal drugega
ko nemški!

Otožne misli je zdaj pregnala skrb zaradi
jezika. Vendar mi je šlo v Tržiču vse po
sreči. Voznik me je razumel, krčmar mi je
na prvo besedo ugodil, in drugo jutro mi je
cerkovnik postregel, kakor sem hotel, da celo,
ko sem plačal «na pošti» — tam sem pre-
nočeval — svoj račun, so me dvorljivo vpra-
šali, kje sem se neki učil laščine. Kaj sem
še več hotel! Ko sem drdral čez avstrijsko-
laško mejo, sem trdno sklenil zanaprej ne
toliko Lahov poslušati, ampak kar z njimi se
razgovarjati. Tako se mi je jezik razvezal!

Iz Tržiča v Benedke vozi vlak skoro v
ravni črti po obmorski planjavi. Pri katerem-
koli oknu sem pogledal iz voza, sem videl
njive s širokimi ogoni, v razgonih pa zasejane
dolge redi nizkih dreves. Po njih deblu so se
spenjale trte, pa ne više ko do krone, ko do